

фаху та система оплати їх праці, недостатньо розробок сучасного, методичного забезпечення та фінансування для його друку тощо.

Тому Академії педагогічних наук України необхідно передбачити науково-пошукові дослідження з системної розробки та апробації науково-теоретичних засад, форм і методів психологічної допомоги, педагогічного керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, змісту освіти дітей зазначених нозологій захворювань.

На державному рівні слід забезпечити координування дій органів центральної і місцевої виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, недержавних структур щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей, дітей-інвалідів, а також нормативно-правового врегулювання питань здобуття освіти дітьми, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку.

Також є доцільним внесенням змін до законодавства в галузі освіти з метою створення правового поля для запровадження інтегрованого навчання дітей-інвалідів у загальноосвітніх навчальних закладах: розроблення положень про інтегроване навчання, навчально-реабілітаційний центр, доопрацювання відповідних підзаконних актів – положень про різні типи загальноосвітніх навчальних закладів, штатних розписів, інструктивних документів щодо комплектування, оплати праці та ін.

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У СВІТІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

БОЙКО О. М.

старший викладач

Школи соціальної роботи Національного
університету «Кієво-Могилянська академія»

Сьогодні соціальна робота як професія існує у близько 144 країнах світу [1]. Постійні спроби отримати статус професії в ряді країн, включно з країнами Східної Європи і пострадянські країни, є невід'ємною рисою її розвитку. Це питання є актуальним для розуміння статусу соціальної роботи у світі, тому завжди викликало інтерес з боку академічних фахівців та дослідників у світі [2, 3, 4, 5, 6, 7].

Наразі у світі тривають дискусії щодо того, чи можливо встановити єдину, спільну для всіх країн сутність соціальної роботи як професії. Однак для того, щоб таке визначення вважалося відповідним, воно має бути достатньо широким та, водночас, бути досить гнучким, щоб мати сенс та відповідати інтересам різних людей у різних контекстах, і, в той же час, відстоювати те, що сама професія вважає основним. А це, в свою чергу, безпосередньо впливає на сам проект професіоналізації. Класичні дослідження щодо професій виділяють основні риси

чи характеристики, які дозволяють професіям вирізнятися з-поміж інших та відстоювати свої професійні межі [8]. Більш широке та гнучке визначення соціальної роботи як професії, особливо, те, що включає поняття соціального розвитку, викликає необхідність з'ясування того, що є соціальною роботою, та які інші «соціальні професії» можуть з'являтися.

Останні дослідження щодо професії соціальної роботи [9] свідчать про те, що професіоналізація – це процес, у якому певний рід занять висуває вимоги щодо конкретної практики і теорій, і використовує їх для отримання соціального статусу і авторитету. На його думку, інклюзивне та плюралістичне розуміння суті соціальної роботи може забезпечити необхідну широту та гнучкість теорії і практики.

У своєму дослідженні щодо професіоналізації соціальної роботи у світі *Weiss-Gal* та *Welbourne* [4] визначають два найбільш впливові підходи до виокремлення соціальної роботи з-поміж інших професій та до визначення факторів, які впливають на її розвиток як професії: 1) підхід характерних ознак (атрибутів) професії та 2) підхід влади.

Підхід влади пояснює статус професії у професійній ієрархії з огляду на владу і контроль, якими вони володіють. Цей підхід сфокусований на тому, яким саме чином професії встановлюють та утримують домінування у практичних сферах в умовах конкуренції. Основним у ньому є те, що професії здійснюють боротьбу за ексклюзивне право виконувати певні види роботи, та перебувають у постійному конфлікті з іншими групами щодо питань професійних меж, клієнтів, ресурсів і ліцензування.

Що стосується підходу характерних ознак, тобто, атрибутів професії, то основним в ньому є акцент на функціонуванні професії у сучасному суспільстві. Професія – описовий термін, що складається з переліку визначальних характеристик, які вирізняють професію соціального працівника з-поміж інших видів зайнятості (як-то: систематичні знання; визнаний професійний авторитет; суспільна підтримка; затверджений етичний кодекс; професійна культура, яка підтримується професійними асоціаціями).

Автори порівнюють ознаки соціальної роботи як професії у десяти країнах світу – Чилі, Німеччині, Угорщині, Індії, Мексиці, Південній Африці, Іспанії, Швеції, Великобританії та США. Соціальна робота у цих країнах описується з огляду на вісім ознак, визначених авторами на основі ґрунтовного вивчення літературних джерел в якості основних критеріїв професії: 1) суспільне визнання, 2) монополія над іншими видами діяльності, 3) професійна автономія, 4) база знань, 5) професійна освіта; 6) наявність затвердженого етичного кодексу, 7) престижність або статус, 8) винагорода у соціальній роботі.

Базуючись на результатах дослідження, *Weiss-Gal* та *Welbourne* [4] стверджують, що, незважаючи на нерівномірний успіх проекту професіоналізації в соціальній роботі в різних контекстах, прагнення до професійного статусу є сильним та діє як потужна мотивуюча сила розвитку професійних організацій, професійної етики, та професійних знань. Шлях професійного розвитку в

соціальної роботі в будь-якому контексті визначається взаємодією між трьома комплексними, тонкими та іноді дуже нестабільними змінними:

- рівнем внутрішньої професійної влади та єдності соціальної роботи у здійсненні діяльності задля досягнення певних визначених професійних цілей (прийнятого етичного кодексу, потужних професійних асоціацій);

- зовнішнім впливом, який професія може використати для того, щоб досягти інших цілей (державне ліцензування та обмеження права власності, винагорода, державні санкції за порушення етичного кодексу, контроль за освітою та процесом залучення до професії);

- політичним, економічним та соціальним контекстом, в рамках яких діє професія (професійний престиж, межі для відстоювання професійних знань, а також компетентність на політичному рівні).

Вищевказані фактори спільно впливають на розвиток соціальної роботи як професії.

Література

1. Barretta-Herman, A. (2008). Meeting the expectations of the Global Standards : A status report on the IASSW membership. *International Social Work*, 51(6), 823–834.

2. Kiik, R., Sirotkina, R. (2005). The Development of Social Work as a Speciality and the Profession in Estonia. *Social Work & Society*, Vol.3, Issue 5, pp.128-133.

3. McDonald, C. (2006) *Challenging social work: the institutional context of practice*. Palgrave Macmillan. - 239 p.

4. Weiss-Gal, I., Welbourne, P. (2008) The professionalisation of social work: a cross-national exploration. *International Journal of Social Welfare*, 17: 281–290.

5. Koukoulis S, Papadaki E, Philalithis A. (2008) Factors affecting the development of social work and its professionalisation process: the case of Greece. *International Journal of Social Welfare*, 17: 216–224 .

6. Staub – Bernasconi, S. (2009) ‘Social Work as a Discipline and Profession’. In Leskosek, V (ed). *Theories and methods of social work. Exploring different perspectives*. Ljubljana, Faculty of Social Work. – pp. 9-30.

7. Blyth, E. (2009) The professionalization of social work in England. *China Journal of Social Work*, 2 (2): 131-141.

8. Freidson, E. (1994) *Professionalism Reborn: Theory, Prophecy, and Policy*. Chicago: University of Chicago Press.

9. Hugman, R. (2010) *Understanding International Social Work: A Critical Analysis*. Basingstoke: Palgrave.